

Zbierka súdnych rozhodnutí

Vec C-417/23

Slagelse Almennyttige Boligselskab Afdeling Schackenborgvænge a i.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Østre Landsret – Nordhavn (Dánsko)]

Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 18. decembra 2025

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43/ES – Pojmy ‚etnický pôvod‘, ‚priama diskriminácia‘ a ‚nepriama diskriminácia‘ – Vnútroštátna právna úprava, ktorá vyžaduje prijatie plánov rozvoja určených na zníženie percentuálneho podielu rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania v určitých obytných oblastiach – Identifikácia týchto oblastí na základe podielu ‚príťahovalcov a ich potomkov z iných ako západných krajín‘ – Odôvodnenie – Sociálna súdržnosť a integrácia – Politika bývania – Článok 7 Charty základných práv Európskej únie – Právo na rešpektovanie obydlia – Proporcionalita“

1. *Právo Európskej únie – Zásady – Rovnosť zaobchádzania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43 – Pôsobnosť – Poskytovanie verejného bývania za nájomné, ktoré je nižšie ako trhovú cenu – Zahŕnutie [Článok 57 ZFEÚ; Charta základných práv Európskej únie, článok 21; smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/123, článok 4 bod 1; smernica Komisie 2000/43, článok 3 ods. 1 písm. h)]*

(pozri body 53 – 59, 63)

2. *Právo Európskej únie – Zásady – Rovnosť zaobchádzania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43 – Diskriminácia na základe etnického pôvodu – Etnický pôvod – Pojem – Vymedzenie na základe spoločného uplatnenia viacerých kritérií (Charta základných práv Európskej únie, článok 21; smernica Rady 2000/43)*

(pozri body 72, 73, 81 – 86)

3. *Právo Európskej únie – Zásady – Rovnosť zaobchádzania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43 – Vnútroštátne opatrenie predstavujúce priamu diskrimináciu – Pojem – Vnútroštátna právna úprava vyžadujúca prijatie plánov rozvoja určených na zníženie percentuálneho podielu rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania*

v obytných oblastiach, ktoré sa vyznačujú tým, že podiel prisťahovalcov a ich potomkov z iných ako západných krajín presahuje 50 % – Zahrnutie – Podmienky – Právna úprava založená na etnickom pôvode väčšiny obyvateľov týchto obytných oblastí – Menej priaznivé zaobchádzanie s obyvateľmi týchto oblastí v porovnaní s obyvateľmi oblastí, ktoré sú zo sociálno-ekonomického hľadiska porovnateľné, no nevyznačujú sa uvedeným percentuálnym podielom

[Smernica Rady 2000/43, článok 2 ods. 2 písm. a)]

(pozri body 99, 100, 105 – 108, 128, 129, bod 1 výroku)

4. *Právo Európskej únie – Zásady – Rovnosť zaobchádzania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43 – Rozsah – Boj proti diskriminácii jednej alebo viacerých etnických skupín (Smernica Rady 2000/43)*

(pozri body 101, 102, 104)

5. *Právo Európskej únie – Zásady – Rovnosť zaobchádzania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43 – Vnútroštátne opatrenie predstavujúce priamu diskrimináciu – Kritériá – Menej priaznivé zaobchádzanie – Porovnateľná situácia – Vnútroštátna právna úprava vyžadujúca prijatie plánov rozvoja určených na zníženie percentuálneho podielu rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania v obytných oblastiach, ktoré sa vyznačujú tým, že podiel prisťahovalcov a ich potomkov z iných ako západných krajín presahuje 50 % – Neexistencia takejto povinnosti vo vzťahu k oblastiam, ktoré sú zo sociálno-ekonomického hľadiska porovnateľné, no nevyznačujú sa uvedeným percentuálnym podielom – Zvýšené riziko predčasného ukončenia nájomov pre obyvateľov prvých uvedených oblastí – Riziko, ktorému nie sú vystavení obyvatelia druhých uvedených oblastí – Riziko, ktoré môže predstavovať menej priaznivé zaobchádzanie [Smernica Rady 2000/43, článok 2 ods. 2 písm. a)]*

(pozri body 113, 117, 120, 123)

6. *Právo Európskej únie – Zásady – Rovnosť zaobchádzania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43 – Vnútroštátne opatrenie predstavujúce nepriamu diskrimináciu – Predpis, kritérium alebo zvykosť, ktoré sú navonok neutrálne, a môžu viesť k osobitnému znevýhodneniu – Pojem – Posúdenie vnútroštátnym súdom – Ustanovenie, kritérium alebo zvykosť, ktoré môžu znevýhodňovať viaceré etnické skupiny – Zahrnutie [Smernica Rady 2000/43, článok 2 ods. 2 písm. b)]*

(pozri body 134 – 137, 139, 140)

7. *Právo Európskej únie – Zásady – Rovnosť zaobchádzania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43 – Vnútroštátne opatrenie predstavujúce nepriamu diskrimináciu – Pojem – Vnútroštátna právna úprava vyžadujúca prijatie plánov rozvoja určených na zníženie*

percentuálneho podielu rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania v obytných oblastiach, ktoré sa vyznačujú tým, že podiel prisťahovalcov a ich potomkov z iných ako západných krajín presahuje 50 % – Zahrnutie – Podmienky – Vnútroštátna právna úprava, ktorá osobitne znevýhodňuje osoby patriace k určitým etnickým skupinám – Vnútroštátna právna úprava, ktorá nerešpektuje zásadu proporcionality v súvislosti s dosiahnutím naliehavého cieľa všeobecného záujmu, ktorý sa ňou sleduje – Posúdenie vnútroštátnym súdom [Smernica Rady 2000/43, článok 2 ods. 2 písm. b)]

(pozri body 144, 165, 168 – 170, 173 – 175, bod 2 výroku)

8. *Právo Európskej únie – Zásady – Rovnosť zaobchádzania – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43 – Vnútroštátne opatrenie predstavujúce nepriamu diskrimináciu – Odôvodnenie založené na sledovaní legitímnych cieľov – Cieľ sociálnej súdržnosti a integrácie – Prípustnosť – Podmienka – Opatrenie, ktoré je vhodné na dosiahnutie tohto cieľa a nevyhnutné – Posúdenie vnútroštátnym súdom [Smernica Rady 2000/43, článok 2 ods. 2 písm. b)]*

(pozri body 149, 150, 156, 159 – 163)

Zhrnutie

Na základe návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Østre Landsret (Východný vyšší súd, Dánsko), Súdny dvor zasadať vo veľkej komore poskytol objasnenia týkajúce sa pojmu „etnický pôvod“ uvedeného v smernici 2000/43¹ a spresnil pojmy „priama diskriminácia“ a „nepriama diskriminácia“, pokiaľ ide o diskrimináciu založenú na etnickom pôvode.²

V sporoch vo veciach samých proti sebe stoja na jednej strane verejnoprávne subjekty v postavení prenajímateľa alebo ministerstvo bývania³ a na druhej strane nájomcovia rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania, pričom ide o spory vo veci vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá stanovuje povinnosť prijať plány rozvoja určené na zníženie percentuálneho podielu uvedených rodinných obytných jednotiek v určitých obytných oblastiach nazývaných „transformačné zóny“.

Obytné oblasti, v ktorých títo nájomcovia bývajú, t. j. Ringparken, ktorá sa nachádza v meste Slagelse (Dánsko), a Mjølnerparken, ktorá sa nachádza v meste Kodaň (Dánsko), boli kvalifikované ako „transformačné oblasti“ v zmysle dánskeho zákona o verejnom bývaní⁴ na základe sociálno-ekonomických kritérií, a z toho dôvodu, že viac ako 50 % obyvateľov týchto obytných oblastí patrilo do kategórie „prisťahovalcov a ich potomkov z iných ako západných krajín“⁵ v zmysle tohto zákona.

¹ Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 2000, s. 22; Mim. vyd. 20/001, s. 23).

² Článok 2 ods. 1 tejto smernice konkretizuje zásadu rovnakého zaobchádzania v tom zmysle, že táto zásada znamená, že neexistuje žiadna priama alebo nepriama diskriminácia na základe rasy alebo etnického pôvodu.

³ Social-, Bolig- og Ældreministeriet (Ministerstvo sociálnych vecí, bývania a záležitostí seniorov, Dánsko).

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 1877 om almene boliger mv. (almenboligloven) [kodifikačná vyhláška č. 1877 týkajúca sa okrem iného verejného bývania (zákon o verejnom bývaní)] z 27. septembra 2021 (ďalej len „zákon o verejnom bývaní“).

⁵ Pojem „iná ako západná krajina“, ktorý vyvinul Danmarks Statistik (Štatistický úrad, Dánsko), zahŕňa všetky krajiny iné ako členské štáty Únie, Andorra, Island, Lichtenštajnsko, Monako, Nórsko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, San Maríno, Švajčiarsko, Vatikánsky mestský štát, Kanada, Spojené štáty, Austrália a Nový Zéland.

V súlade s tým, čo stanovuje uvedený zákon, boli medzi verejnoprávnymi subjektmi v postavení prenajímateľa a dotknutými mestami vypracované plány rozvoja týchto obytných oblastí s cieľom znížiť podiel rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania na 40 % všetkých obytných jednotiek v uvedených obytných oblastiach. Tieto plány rozvoja boli schválené príslušnými orgánmi.

Pokiaľ ide o Ringparken, verejnoprávny subjekt v postavení prenajímateľa, ktorým je Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvænge (ďalej len „SAB“), poverený správou Schackenborgvænge, obytného komplexu nachádzajúceho sa v tejto oblasti, sa rozhodol previesť 136 rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania na súkromného nadobúdateľa. SAB následne vypovedal 17 nájomných zmlúv na obytné jednotky nachádzajúce sa v tomto komplexe, pretože nájomcovia nespĺňali podmienky pre ďalšie trvanie nájmu na miestach schválených mestom. Nájomcovia, z ktorých niektorí sa narodili v „inej ako západnej krajine“, alebo sú štátnymi príslušníkmi takejto krajiny v zmysle zákona o verejnom bývaní, sa proti ukončeniu svojich nájomných zmlúv bránili, a preto SAB podal žalobu, ktorou sa domáhal určenia, že ukončenie uvedených nájomných zmlúv je v súlade so zákonom.

Pokiaľ ide o Mjølnerparken, verejnoprávny subjekt v postavení prenajímateľa spravujúci obytný komplex nachádzajúci sa v tejto obytnej oblasti, uzavrel dohodu o predaji blokov nachádzajúcich sa v tomto obytnom komplexe. Viacerí nájomcovia bývajúci v týchto blokoch, z ktorých niektorí sa narodili, alebo sú potomkami osôb narodených v „iných ako západných krajinách“ v zmysle zákona o verejnom bývaní, podali žalobu, ktorou sa domáhali určenia, že schválenie plánu rozvoja tejto obytnej oblasti zo strany ministerstva bývania bolo neplatné.

Východný vyšší súd, ktorý je vnútroštátnym súdom, sa pýtal, či vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje povinnosť prijať plány rozvoja určené na zníženie percentuálneho podielu rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania v obytných oblastiach, ktoré sa vyznačujú okrem iného tým, že počas posledných piatich rokov v nich podiel „pristáhovalcov a ich potomkov z iných ako západných krajín“ presiahol 50 %, predstavuje priamu alebo nepriamu diskrimináciu na základe etnického pôvodu v zmysle článku 2 ods. 2 písm. a) a b) smernice 2000/43.

Posúdenie Súdnym dvorom

Súdny dvor po tom, čo uviedol, že spory vo veciach samých v rozsahu, v akom sa týkajú dánskeho systému verejného bývania pre rodiny, patria do vecnej pôsobnosti smernice 2000/43, v prvom rade skúmal, či použitie kritéria týkajúceho sa „pristáhovalcov a ich potomkov z iných ako západných krajín“ môže predstavovať priamu diskrimináciu na základe etnického pôvodu v zmysle článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/43.

Na tento účel najprv poskytol výklad pojmu „etnický pôvod“, ktorý vzhľadom na to, že smernica 2000/43 neobsahuje jeho definíciu, musí byť vymedzený na základe spoločného uplatnenia kritérií, akými sú spoločná štátna príslušnosť, vierovyznanie, jazyk, kultúrny pôvodom a tradície, ako aj prostredie, v ktorom dané osoby žijú.

Na tento účel kontext, do ktorého pojem „etnický pôvod“ v zmysle článku 2 smernice 2000/43⁶ patrí, umožňuje objasniť výklad tohto pojmu. Tak z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva⁷, ako aj zo znenia článku 1 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie⁸ vyplýva, že diskriminácia na základe etnického pôvodu určitej osoby predstavuje formu rasovej diskriminácie.

Okrem toho platí, že ani kritérium štátnej príslušnosti osoby, ani kritérium krajiny jej narodenia síce samy osebe nestačia na to, aby zakladali domnienku príslušnosti k určitej etnickej skupine, no každé z týchto kritérií je možné v spojení s ďalšími skutočnosťami zohľadniť na účely konštatovania príslušnosti k etnickej skupine.

Súdny dvor ďalej poskytol výklad pojmu „priama diskriminácia“ na základe etnického pôvodu v zmysle smernice 2000/43.⁹

V tejto súvislosti Súdny dvor poukázal na to, že sa zdá, že rozdielne zaobchádzanie – zavedené medzi transformačnými oblasťami, pre ktoré sa musí vypracovať plán rozvoja určený na zníženie percentuálneho podielu rodinných obytných jednotiek patriacich do systému verejného bývania a takzvanými „citlivými“ oblasťami v zmysle zákona o verejnom bývaní, na ktoré sa takáto požiadavka nevzťahuje, napriek tomu, že sa rovnako vyznačujú existenciou problematickej sociálno-ekonomickej situácie, no podiel „pristáhovalcov a ich potomkov z iných ako západných krajín“ v nich nepresahuje 50 % – je založené hlavne na poslednom uvedenom kritériu.

Vzhľadom na to, že uvedené kritérium je stanovené v dánskom práve, je úlohou vnútroštátneho súdu, aby v prvom rade určil, či sa ním zavádza rozdielne zaobchádzanie na základe etnického pôvodu.

Na tento účel Súdny dvor uviedol, že podľa dotknutej právnej úpravy sú pojmy „pristáhovalec“ a „potomok“ založené na celkovom spoločnom zohľadnení kritérií týkajúcich sa krajiny narodenia dotknutej osoby alebo krajiny narodenia a štátnej príslušnosti jej rodičov,¹⁰ ktoré, pokiaľ sú posudzované samostatne, nepostačujú na preukázanie príslušnosti k etnickej skupine. Súdny dvor ďalej uviedol, že všeobecné kritérium, akým je aj predmetné kritérium, možno považovať za kritérium založené na etnickom pôvode dotknutých osôb aj v tom prípade, že sa môže týkať viacerých etnických pôvodov. Opačný výklad by smernicu 2000/43 zbavil všetkého potrebného účinku. Okrem toho prípravné práce na právnej úprave, ktorej je toto kritérium súčasťou, môžu obsahovať informácie relevantné na účely určenia, či táto právna úprava zavádza rozdielne zaobchádzanie na základe etnického pôvodu. Podľa judikatúry Súdneho dvora na to, aby išlo o priamu diskrimináciu,¹¹ stačí, aby aspekt súvisiaci s etnickým pôvodom bol rozhodujúci na

⁶ Táto smernica je v oblastiach jej vecnej pôsobnosti konkrétnym vyjadrením zásady zákazu diskriminácie na základe rasy a etnického pôvodu, ako je zakotvená v článku 21 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Článok 21 ods. 1 tejto smernice vychádza okrem iného z článku 14 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDLP“), a v rozsahu, ktorý zodpovedá tomuto článku, sa uplatňuje v súlade s týmto článkom.

⁷ Judikatúra týkajúca sa článku 14 EDLP.

⁸ V odôvodnení 3 smernice 2000/43 sa uvádza, že právo každej osoby na rovnosť pred zákonom a na ochranu pred diskrimináciou predstavuje všeobecné právo uznané okrem iného Medzinárodným dohovorem o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, prijatým 21. decembra 1965.

⁹ V článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/43 sa uvádza, že na účely uplatnenia odseku 1 tohto článku sa za priamu diskrimináciu považuje prípad, keď sa s jednou osobou z dôvodu rasy alebo etnického pôvodu zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa zaobchádzalo v porovnateľnej situácii menej priaznivo ako s inou osobou.

¹⁰ Podľa vnútroštátneho súdu dánsky Štatistický úrad definuje „pristáhovalca“ ako osobu narodenú v zahraničí, ktorej žiadny z rodičov sa nenarodil v Dánsku a nie je dánskym štátnym príslušníkom. Pojem „potomok“ označuje osobu, ktorá sa narodila v Dánsku, ale ktorej žiadny z rodičov sa nenarodil v Dánsku a nie je dánskym štátnym príslušníkom, alebo ktorej rodičia si napriek tomu, že sa narodili v Dánsku a nadobudli dánsku štátnu príslušnosť, obaja ponechali aj cudziu štátnu príslušnosť.

¹¹ V zmysle článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/43.

účel rozhodnutia zaviesť rozdielne zaobchádzanie. Napokon len na základe samotnej tej skutočnosti, že medzi obyvateľov transformačných oblastí patria aj osoby, ktoré nie sú „pristáhovalcami a ich potomkami z iných ako západných krajín“, nemožno vylúčiť, že taká vnútroštátna právna úprava, akou je predmetná právna úprava, by sa dala považovať za prijatú na základe etnického pôvodu.

V druhom rade musí vnútroštátny súd overiť, či má zákon o verejnom bývaní za dôsledok to, že sa s niektorými osobami zaobchádza menej priaznivo ako s inými osobami nachádzajúcimi sa v porovnateľnej situácii.

V tejto súvislosti sa zdá, že obyvatelia transformačných oblastí sú vystavení zvýšenému riziku predčasného ukončenia ich nájmov – a to z dôvodu prijatia plánu rozvoja týchto oblastí, ktorý môže predstavovať zásah do ich základného práva na rešpektovanie obydľia –, ¹² zatiaľ čo obyvatelia citlivých oblastí bývania takémuto riziku vystavení nie sú, napriek tomu, že, ako sa zdá, sa nachádzajú v porovnateľnej situácii, pokiaľ ide o ich nájom.

V druhom rade za predpokladu, že by vnútroštátny súd dospel k záveru, že právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, nepredstavuje priamu diskrimináciu, bude musieť ešte preskúmať existenciu nepriamej diskriminácie v zmysle smernice 2000/43. ¹³

Na tento účel bude musieť vnútroštátny súd najprv preskúmať, či uvedená právna úprava ¹⁴ osobitne znevýhodňuje osoby patriace k určitým etnickým skupinám.

Súdny dvor uviedol, že dotknuté ustanovenia nemusia mať nevyhnutne za následok znevýhodnenie len jedného konkrétneho etnického pôvodu. Opačný výklad by bol ťažko zlučiteľný s cieľmi smernice 2000/43, ktorej pôsobnosť nemožno obmedziť na boj proti diskriminácii týkajúcej sa len jednej etnickej skupiny.

Vnútroštátny súd bude musieť ďalej určiť, či je právna úprava objektívne odôvodnená legitímnym cieľom a či sú prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa primerané a nevyhnutné.

Pokiaľ ide o sledované ciele, cieľom zákona o verejnom bývaní je podľa dánskej vlády riešiť problémy súvisiace so zakladaním „paralelných spoločností“, ktoré sa objavili v dánskom systéme verejného bývania, ako aj zabezpečiť úspešnú integráciu.

Podľa judikatúry Súdneho dvora cieľ spočívajúci v zabezpečení úspešnej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín môže predstavovať naliehavý dôvod všeobecného záujmu, keďže integrácia týchto štátnych príslušníkov je rozhodujúca pre podporu hospodárskej a sociálnej súdržnosti, čo je základným cieľom Únie stanoveným v Zmluve o FEÚ. Členské štáty majú v zásade širokú mieru voľnej úvahy pri prijímaní opatrení na zabezpečenie sociálnej súdržnosti a integrácie vrátane opatrení v oblasti urbanistického rozvoja. Sú však pritom stále povinné dodržiavať zákaz akejkoľvek diskriminácie založenej na rase alebo etnickom pôvode, ako je zakotvený v článku 21 Charty a konkretizovaný smernicou 2000/43.

¹² Ide o základné právo zaručené v článku 7 Charty, ktorý obsahuje práva zodpovedajúce právam zaručeným v článku 8 ods. 1 EDLP. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že strata bývania je jedným z najzávažnejších zásahov do práva na rešpektovanie obydľia.

¹³ Podľa článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2000/43 sa za nepriamu diskrimináciu považuje prípad, ak by v dôsledku navonok neutrálneho predpisu, kritéria alebo zvyklosti bola znevýhodnená osoba určitej rasy alebo etnického pôvodu v porovnaní s inými osobami, okrem prípadu, ak uvedený predpis, kritérium alebo zvyklosť je objektívne odôvodnený legitímnym cieľom a prostriedky na jeho dosiahnutie sú primerané a nevyhnutné.

¹⁴ Napriek tomu, že je formulovaná alebo uplatňovaná navonok neutrálne, berúc do úvahy iné faktory, než je etnický pôvod.

Pokiaľ ide o dodržanie zásady proporcionality, treba po prvé preskúmať, či opatrenia stanovené predmetnou právnou úpravou sú vhodné na dosiahnutie cieľa spočívajúceho v podpore sociálnej súdržnosti a integrácie.

V tejto súvislosti bude musieť vnútroštátny súd posúdiť, či prijatie plánov rozvoja, ktorých cieľom je riešiť problémy sociálno-ekonomického charakteru, ktoré sa dotýkajú predovšetkým určitých obytných oblastí, sleduje tento cieľ koherentným a systematickým spôsobom, napriek tomu, že sa toto opatrenie vzťahuje len na transformačné oblasti, a nie na citlivé oblasti bývania, v ktorých sa podobné problémy sociálno-ekonomického charakteru riešia inými prostriedkami, ktorých cieľom je zabezpečiť sociálnu súdržnosť.

Po druhé na účely určenia, či je takéto opatrenie nevyhnutné, bude musieť vnútroštátny súd overiť, či sledovaný cieľ možno rovnako účinne dosiahnuť inými prostriedkami, ktoré menej zasahujú do práv a slobôd zaručených dotknutým osobám. Ak to tak nie je, bude musieť ďalej preskúmať, či znevýhodnenia spôsobené týmto opatrením nie sú neprimerané a či toto opatrenie nadmerne nezasahuje do oprávnených záujmov obyvateľov transformačných oblastí, pokiaľ ide predovšetkým o ich základné právo na rešpektovanie obydli.